

Nachtzwaluwen op de Leusderheide *(avondexcursie)*.

Frans van Maurik, 1 juli 2011.

De nachtzwaluw excursie op de Leusderheide mag niet ontbreken op de lijst van de vogelwacht. Nachtzwaluwen zijn vogels die de winter doorbrengen in Afrika en in de zomer naar het noorden trekken om te broeden. De Leusderheide is dit jaar door een 28-tal paren uitgekozen als broedgebied. Een vooruitgang ten opzicht van vorig jaar toen 22 paar zijn geteld.

Het terrein ligt te midden van de Utrechtse Heuvelrug en wordt gekenmerkt door uitgestrekte, structuurrijke heidevelden en open zandvlaktes, afgewisseld met loof- en naaldbos. De perfecte biotoop voor de Nachtzwaluw. Ze broeden op de grond aan de randen van heidegebieden onder geboomte en voeden zich met grote insecten zoals kevers en nachtvlinders.

Omdat de Leusderheide een militair oefenterrein is mag men alleen onder begeleiding het terrein betreden en dan ook alleen op tijdstippen waarop er niet geoefend wordt door onze defensiemacht. Dat is de laatste jaren gelukkig minder intensief dan ten tijde van de koude oorlog (hopelijk na de bezuinigingronde van het huidige kabinet waarschijnlijk nog minder intensief) maar toch wil je niet het risico lopen oog in loop te staan met zo'n bakbeest van een tank tenzij op het einde daarvan een nachtzwaluw zit natuurlijk. Een georganiseerd excursie is dus noodzakelijk.

Bert van 't Holt inventariseert al vele jaren o.a. dit terrein en heeft toestemming van defensie om met een gelimiteerde groep het terrein te betreden. Hij is deze avond (de nachtzwaluw laat zich overdag niet zien) onze gids. Na een korte introductie / instructie gaan we op weg. Wij verschaffen ons toegang tot het terrein vanaf het parkeerterrein aan de Trekerweg (pannenkoekenrestaurant). Via een kort bospad belanden we in het omgewoelde zand van de brede tankpaden. Al vrij snel komen we bij het een territorium. De schemer is net ingevallen maar het is licht genoeg om de eerste nachtzwaluw herkenbaar te zien rondvliegen boven zijn gebied. Het is een vrij grote vogel met een slank lichaam en lange vleugels, langzaam vliegend met starre vleugelslag en snelle wendingen om insecten te kunnen vangen. De starre

Nog met op het randje van de foto een silhouet. Beetje shoppen en croppen en het resultaat is een herkenbare Nachtzwaluw.

vleugelslag in combinatie met het silhouet doet mij denken aan de zweefvliegtuigjes met opwindbare vleugels uit mijn kindertijd. Tussen het foerageren door gaat hij op de kop van een afgekapt boompje zitten en aanschouwt zijn publiek. Op dat moment is de vogel in het nog aanwezige licht goed te bekijken. Het lijf als een puntzak, zoals van vlaamse frieten, met daarop de grote platte kop. De grote donkere ogen en de brede snavel zijn goed te onderscheiden en met een beetje goede kijker (lees fantasie) kan je ook de snorharen rond de snavel zien. Als hij dan ook nog zijn ratelende roep laat horen is het plaatje compleet. Voor dit soort momenten had ik ook mijn fototoestel meegenomen en eigenlijk moet je dan ook gefocust blijven op het maken van een foto, gelijktijdig een verrekijker en een fototoestel hanteren gaat nu eenmaal niet, maar helaas. Verkeerde keus. Gevolg: de vogel was gevlogen op het moment suprême. De excursie was nog geen kwartier oud en eigenlijk zouden we naar huis kunnen gaan omdat we gezien hadden waar we voor gekomen waren maar er waren nog meer territoria.

Voortsplueterend door de brede hobbelige tanksporen zagen we ook een eerste Houtsnip overvliegen. Ook de Houtsnip is een schuwe vogel die, na een lange dag weggedoken te hebben gezeten pas in de avondschemering actief wordt. Luid piepend ging hij over ons heen om een karakteristiek weids rondje te maken. Een rondje van een paar minuten en hopta daar was ie weer. Je kon erop wachten.

De schemering ging langzaam over in de zomernacht. De soortenlijst voor die avond bleef steken op een aantal van twee. Zowel Nachtzwaluw als Houtsnip lieten zich nog wel aftekenen tegen een heldere hemel maar zodra ze onder of achter de boomgrens verdwenen waren ze niet meer te volgen. Tijd om huiswaarts te keren.